

Atatürk İlke ve İnkılâplarına Yönelik Olarak Geliştirilen Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliğı

Validity and Reliability of Attitude Scale Developed for the Atatürk's Principles and Revolutions

Mehmet KÖÇER

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler ABD, SAMSUN

Selçuk Beşir DEMİR

*Marmara Üniversitesi Eğitim bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi
Doktora Öğrencisi/Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler
ABD, MUŞ*

ÖZET

Bu çalışmada öğrencilerin Atatürk İlke ve İnkılâplarına ilişkin tutumlarını ölçecek geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır. Bunun için 40 maddelik beşli Likert tipi "Atatürk İlke ve İnkılâplarına İlişkin Tutum Ölçeğı" geliştirilmeye çalışılmıştır. Geliştirilmeye çalışılan ölçek için ilgili literatürden, öğrenci görüşlerinden ve uzman yargısından yararlanılmıştır. Araştırmada Survey yöntemi kullanılmıştır. Hazırlanan taslak ölçek Fırat Üniversitesi'nde 104 öğrenciye uygulanmış, ölçeğın KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değeri 0,76; Bartlett testi 4934,019 ve Cronbach alpha güvenirlilik katsayısı ise 0,96 bulunmuştur. Geliştirilen ölçekte 32'si olumlu ve 8'i olumsuz olmak üzere toplam 40 madde yer almıştır. Maddelerin faktör yükleri 0,38 ile 0,81 arasında değışmektedir. Elde edilen bu sonuçlara göre ölçeğın geçerli ve güvenilir olduğı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: *Tutum Ölçeğı, Atatürk İlke ve İnkılâpları, Yapı Geçerliğı, Güvenirlilik*

ABSTRACT

In this study it was aimed to develop a reliable and acceptable scale that can measure the attitudes of the students towards the principles and revolutions of Atatürk. For that aim, we tried to develop a five-point Likert type scale for attitude towards principles and revolutions of Atatürk. Related literature, students' views and expert opinions were benefited at the scale development process. Survey method was used for the study. The scale was administered on 104 students at Fırat University. KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) value was found to be 0,76; Bartlett test was measured to be 4934,019 and Cronbach alpha reliability coefficient was calculated to be 0,96. There are totally 40 items in the scale. 32 items are positive and 8 items are negative. The factor loads of the items vary between 0,38 and 0,81. These results show that the scale is both valid and reliable.

Key Words: *Attitude Scale, Principles and Revolutions of Atatürk, Construct Validity, Reliability*

SUMMARY

The main philosophy of Turkish revolution which is wanted to make Turkish youth adopted and this philosophy's main structure , which was formed by Atatürk Principle and Revolutions, adoption rate by new generations must be determined .With this situation, the search's aim is developing a valid and reliable attitude scale about Atatürk Principle and Revolutions which will measure students' desire side.

The search's universe is formed by 353 third class student who are continuing their education in Fırat University. Illustration of search is formed by 104 third class students who are continuing their education in Social Information Teaching,Class Teaching,Turkish Teaching and Science Teaching programmes in Fırat University Education Faculty. These students admitted to reply connectional questionnaire.

Form of developing process which is wanted to develop in this search is that;1-Clause Pole, 2-Expert View,3-Pre-Trying,4-Factor Analysis. Explanatory information about processes are below; In this process, firstly a literature search about ‘Atatürk Principle and Revolutions’ was made and with helping of former works connectional clauses with subject were written. Clauses which are in clause pole were served to two expert education workers’ view in Republic History branch. It’s aim is providing clause including validity This previous elimination clauses were evaluated according to their expression styles their suitability to search’s goal and including validity aspects.

At first, ‘Attitude Scale about Atatürk Principles and Revolutions’ was formed by 70 clauses , but then with connectional experts’ views and replies of postgraduate students ,who are continuing their education about Revolution History branch, not only clauses’ including validity, but also expression styles caused eight clauses’ omitting. After experts’ views and pre-tryings, scale was applied to real group.According to results of practice, factor analysis was made and structure validity was wanted. With factor analysis,scale received it’s final form and scales’s Cronbach Alpha internal coherence coefficient was calculated. For preventing from any mistake, all procedures was made by an expert aducation worker one more time.

‘Attitude Scale about Atatürk Principle and Revolutions’ was wanted to develop for determining students’ attitude against Atatürk Principle and Revolutions.In scale, 62 clauses which have one dimension entered factor analysis. From this factor analysis the ones which have 0,35 factor burden and more were received. As a result, 32 positive and 8 negative , totally 40 clauses were received for final scale. These clauses’ factor burdens were given in Picture2. According to factor analysis, 22 clauses were eliminated. In scale, factor burdens change between 0,38 and 0,81. Developed clauses in search including represent %27,741 of variation.

Additionally, scale’s 0,76 KMO rate was founded as meaningful in Bartlett test 4934,019 and Bartlett test 0,05 level. It’s Cronbach Alpha internal coherence

coefficient was founded as 0,96. These results show caluses are suitable for factor analysis, structure validity is provided and they are reliable. Atatürk Principle and Revolutions are main elements of Turkish Republic which are aimed to give students. In this connection, search aimed developing a reliable and valid scale for measuring students' attitude against Atatürk Princilple and Revolutions. According to analysis results, scales' rate were founded as; KMO rate 0,76 ,Bartlett test 4934,019 and Cronbach Alpha internal coherence coefficient 0,96. According to these results, it is possible to say that; This search is valid and reliable. 'Attitude Scale about Atatürk Principle and Revolutions' , which wanted to develop in search, can be used for determining especially graduate and postgraduate students' attitude against Atatürk Principle and Revolutions.

GİRİŞ

Anadolu coğrafyası tarihin hemen her döneminde olduğu gibi günümüzde de dünyanın cazibe merkezi olmaya devam etmektedir. Emperyalist güçlerin bu önemli coğrafya üzerinde değişik hesapları sürekli bir şekilde gelişme göstermektedir. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti Türk halkının emperyalist unsurlara karşı verdiği büyük istiklal mücadelesinin sonucunda kurulmuştur. Bu coğrafyanın gelecekte de benzer istila tehlikeleri ile karşılaşması olasıdır.

Türk milletinin geçmişte yaşadığı büyük sorunlarını yeni nesillere aktarılması gerekmektedir. Özellikle 20. yüzyılın başında yaşanan acımasız istilaların ve büyük bedel ödenerek kazanılan zaferin yeni nesillere kalıcı bir şekilde aktarılması gerekir. Ayrıca, gençliğin Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile gerçekleşen Türk İnkılâbını tam özümsemesi gerekmektedir (Turan, 2003: 1). Atatürk, inkılâpların genç nesillere aktarılması gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir: “*Devrimlerin amacını kavramış olanların, onu her zaman korumaya güçleri yetecektir*”. Bu bağlamda ortaöğretimde “Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük” yüksek öğretimde “Atatürk

İlkeleri ve İnkılâp Tarihi” diye adlandırılan dersler Türk İstiklal Harbinin sonucunda kurulan yeni devletin ideolojisini topluma benimsetmek amacı ile ortaya çıkmış olup (Safran, 2004: 1) İnkılâp Tarihi dersi adı ile 1933 yılında İstanbul Üniversitesi’nde okutulmaya başlanmıştır. Bu dersler Atatürk’ün kontrolü altında Mahmut Esat Bozkurt, Recep Peker, Yusuf Kemal Tengirşenk gibi dönemin önemli bilim adamları tarafından verilmiştir. Derslerin içeriğini Türk İnkılâbının felsefesi ve ruhu teşkil etmiştir (Aslanapa,1997: 7).

Geçmişte olduğu gibi bugün de Atatürk ilkeleri ve İnkılâp ruhu, İnkılâp Tarihi dersleri ile genel olarak Türk gençliğine, Türk inkılâbının temel felsefesi benimsetilmeye çalışılmaktadır (Safran, 2004: 1). Türk gençliğine benimsetilmeye çalışılan Türk inkılâbının temel felsefesi ve bu felsefenin temel taşlarını oluşturan Atatürk İlke ve İnkılâplarının yeni nesiller tarafından ne ölçüde benimsendiğinin belirlenmesi gerekir. Bu bağlamda araştırmanın amacı; öğrencilerin duyuşsal yönünü ölçecek Atatürk İlke ve İnkılâplarına ilişkin geçerli ve güvenilir bir tutum ölçeği geliştirmektir.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenimine devam eden 353 üçüncü sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleme ise; ilgili evrenden anketi cevaplamayı kabul eden Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesinin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği programlarının üçüncü sınıflarında öğrenime devam eden 104 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada evrenin tümüne ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla araştırma kapsamındaki sınıflara gidilerek ölçek uygulanmıştır. Ancak ölçeğin uygulandığı anda sınıflarda bulunan ve ankete katılmak isteyen öğrencilerle yetinilmiştir.

Araştırmanın evren ve örnekleme ilişkin bilgiler dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo-1. Örneklem Dağılımı

	Mevcut Öğrenci Sayısı	Örnekleme Alınan Öğrenci Sayısı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	97	26
Sınıf Öğretmenliği	92	26
Türkçe Öğretmenliği	86	26
Fen Bilgisi Öğretmenliği	78	26
TOPLAM	353	104

Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi

“Atatürk İlke ve İnkılaplarına ilişkin tutum ölçeği” öğrencilerin Atatürk İlke ve İnkılaplarına ilişkin duyuşsal alanını ölçmeye yönelik bir ölçektir. Araştırmada, ölçek derecelemesi şu şekilde yapılmıştır: “Hiç katılmıyorum: 1”, “Katılmıyorum: 2”, “Kararsızım: 3”, “Katılıyorum: 4” ve “Tamamen katılıyorum: 5”tir. Ölçekte belirlenen olumsuz cümlelerin cevapları “Tamamen katılıyorum: 1” den “Hiç katılmıyorum: 5”e, “Katılıyorum: 2” den “Katılmıyorum: 4” e doğru ters yönde yeniden kodlanmıştır.

Araştırmada, geliştirilmeye çalışılan ölçeğin genel olarak geliştirilme aşamaları şu şekildedir (Balcı,1995:142–143; Karasar,1995:139–143).

1. Madde Havuzu (İfade Bankası)
2. Uzman Görüşü
3. Ön Deneme
4. Faktör Analizi

Aşamalar ile ilgili açıklayıcı bilgiler aşağıda verilmiştir.

1. Madde Havuzu

Bu aşamada öncelikle, “Atatürk İlke ve İnkılapları” ile ilgili bir literatür taraması yapılarak; ve daha önceki çalışmalardan yararlanılarak konuyla ilgili maddeler yazılmıştır. Özellikle Mustafa Kemal Atatürk’ün (1989) “Nutuk”undan, Mumcu’nun

(2001) “Türk Devriminin Temelleri ve Gelişimi” ve Akın’ın (1999) “Türk Devrimi Tarihi” isimli çalışmalarından yararlanılmıştır. Ayrıca İnkılâp Tarihi alanında lisansüstü öğrenim gören beş öğrenciden ve Cumhuriyet Tarihi alanında uzman iki öğretim üyesinden hazırlanan maddeleri eleştirmeleri, maddelere ekleme ve çıkarma yapmaları istenmiştir. Lisansüstü öğrencilerinden ve öğretim üyelerinden gelen dönütler sonucunda 70 maddeden oluşan bir madde havuzu oluşturulmuştur. Toplanan bu maddelerin 47’si olumlu ve 23’ü olumsuz önermelerden oluşmaktadır.

2. Uzman Görüşü:

Madde havuzundaki maddelerin Cumhuriyet Tarihi alanında uzman iki öğretim üyesinin görüşlerine sunulmasındaki amaç maddelerin öncelikle kapsam geçerliğinin sağlanmasıdır. Bu ön elemde maddeler; ifade ediliş biçimleri, araştırmanın amacına uygunlukları ve kapsam geçerlikleri açısından değerlendirilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda havuzdaki maddeler bir ön elemde geçirilerek ölçeğin kapsam geçerliği sağlanmıştır.

3. Ön Deneme

“Atatürk İlke ve İnkılâplarına İlişkin Tutum Ölçeği” başlangıçta 70 maddeden oluşmuş, ancak ilgili uzmanların görüşü ve İnkılâp Tarihi alanında lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin dönütleriyle gerek maddelerin kapsam geçerliği gerekse ifade ediliş biçimleri açısından, uygun bulunmayan sekiz madde çıkarılmıştır. Sonuçta tek boyutlu 62 maddelik bir havuz oluşturulmuştur. Bu çerçevede bazı maddelerde çeşitli düzeltilmiştir. Bu düzeltmeler de madde ile ifade edilmek istenenin daha açık ve anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir.

4. Faktör Analizi

Uzmanların görüşleri ve ön denemelerden sonra ölçek gerçek gruba uygulanmıştır. Uygulama sonuçlarına göre faktör analizi yapılmış ve analiz sonucuna göre yapı geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır. Bu süreçte faktör analizinde özellikle KMO (Kaiser-Meyer Olkin) değerinin yüksek olmasına önem verilmiştir. Birden fazla değişkene bağlı

bir değişkeni açıklayarak katkı sağlayan bağımsız değişkenlerin sayısını ve bu bağımsız değişkenlerin faktör yüklerini belirlemede kullanılan tekniğe “faktör analizi” denir. Bu analizin en önemli amaçlarından biri, değişkenler arasındaki bağımlılığın kökenini araştırmaktır. Bu analizlerde, tüm değişkenler arasındaki ilişkiler incelenir. Bu ilişkilere dayanılarak verilerin daha anlamlı ve özet olarak sunulması sağlanır (Balcı, 1995:283; Turgut ve Baykul, 1992–1:173).Uygulama sonuçlarına göre yapılan faktör analizi sonucunda tüm maddeler arasında ki ilişkiler incelenmeye çalışılmıştır.

Güvenirlilik Hesaplama Aşaması

Faktör analizi yapılarak son halini alan ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Herhangi bir yanlışlığın oluşmasını engellemek için tüm işlemler uzman bir öğretim üyesi tarafından yeniden yapılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

“Atatürk İlke ve İnkılâplarına İlişkin Tutum Ölçeği” öğrencilerin Atatürk İlke ve İnkılâplarına ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacıyla geliştirilmeye çalışılmıştır.

Ölçekteki tek boyutlu 62 madde faktör analizine girmiştir. Bu faktör analizinden faktör yükü 0,35 ve üzerinde olanlar alınmıştır. Sonuçta, 32’si olumlu ve 8’i olumsuz olmak üzere toplam 40 madde son ölçeğe alınmıştır. Bu maddelerin faktör yükleri Tablo 2’de verilmiştir. Faktör analizi sonuçlarına göre; 22 madde elenmiştir. Ölçekte faktör yükleri 0,38 ile 0,81 arasında değişmektedir. Araştırma kapsamında geliştirilen ölçekteki maddeler varyansın % 27,741’ini temsil etmektedir.

Ayrıca, ölçeğin KMO değeri 0,76, Bartlett testi 4934,019 ve Bartlett testi 0,05 düzeyinde anlamlı çıkmıştır. Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,96 bulunmuştur. Bu sonuçlar, maddelerin faktör analizi için uygun olduğunu, yapı geçerliğinin sağlandığını ve güvenilir bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Atatürk İlke ve İnkılâplarına İlişkin Tutum Cümlelerinin Faktör Yükleri

Maddeler	Faktör Yüğü
1. Atatürk inkılâbını gençlere okutmak yetmez, “ruh” olarak aşılacak gerekir.	0.81
2. Atatürk inkılâpları batı medeniyetinin taklit edilmesinden ibarettir *.	0.76
3. Atatürk inkılâpları çağdaşlaşma yolunda dev bir adımdır.	0.79
4. Atatürk inkılâpları yaşayışına yön veren temel prensipler niteliğindedir.	0.79
5. Devlet işleyişini düzenleyen kanun ve kurallar dini kurallar olmalıdır *.	0.61
6. Çağımızın en iyi yönetim şeklinin Cumhuriyet olduğuna inanıyorum.	0.72
7. Türk inkılâbının askeri başarıyı tamamlayan önemli bir siyasi zafer olduğuna inanıyorum.	0.70
8. Laiklik ilkesi Türkiye Cumhuriyeti anayasasından çıkarılmalıdır *.	0.67
9. Demokrasi vazgeçilmez bir unsurdur.	0.51
10. Türkiye Cumhuriyetinde herkes kanun önünde eşit olmalıdır.	0.44
11. Cumhuriyet Türk milleti için en uygun rejimdir.	0.69
12. Erkek ve kızlar ayrı sınıflarda ders görmemelidir *.	0.78
13. Laik devlette devletin dini olmaz	0.47
14. Türk dilini konuşmak ve korumak benim için önemlidir.	0.38
15. Halifelüğün kaldırılmasının Cumhuriyet idaresi için zorunlu olduğuna inanıyorum.	0.51
16. Türk inkılâbı, Türk toplumunu çağdaş medeniyetler seviyesine ulaştırmayı gaye edinmiştir	0.76
17. Başbakan devleti yönetirken din adamlarına danışmalıdır*.	0.50
18. Öğrencilere milli tarih bilinci verilmelidir.	0.41
19. Atatürk, Türk halkının kendi kendisini idare etmesi için cumhuriyeti kurmuştur.	0.44
20. Türk milletini çağdaş medeniyetler seviyesine taşımak için çaba sarf etmem gerektiğine inanıyorum.	0.40
21. Türk inkılâbı şekilciliğe özenerek hazırlanmıştır *.	0.72
22. Laiklik Türkiye cumhuriyetinin temel unsurlarından biridir.	0.75
23. Tekke ve zaviyelerin kapatılması laiklik ve çağdaşlaşma yolunda gerekli inkılâplardır.	0.81
24. Soyadı ve kıyafet inkılâpları ile sınıfların ve ayrıcalıklı gurupların oluşması engellenmek istenmiştir	0.71
25. Günümüzde halifelik kurumuna ihtiyaç vardır*.	0.60
26. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahip olmalıdır.	0.48
27. Türkiye'de yaşayan ve kendisini Türk kabul eden her insan Türk'tür.	0.38

28. Atatürk inkılabı daha önce Türk toplumunda var olan kimliğin geri getirilmesidir.	0.43
29. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaktan gurur duyuyorum.	0.42
30. Din ve devlet işleri ayrı yürütülmelidir.	0.70
31. Cumhuriyet idaresi Türk insanının karakterine uygun değildir *.	0.71
32. Laik devlet yönetimi için halifelik kaldırılması gerektiğine inanıyorum.	0.55
33. Atatürk inkılabının çağdaş düşünceye ve medeniyete. yönelik biçimi olduğuna inanıyorum	0.79
34. Atatürk'ün "Ne mutlu Türküm diyene" sözünü benimsiyorum.	0.54
35. Laiklik dinsizlik anlamına gelmez.	0.71
36. Türk dilinin okunup yazılmasının kolaylaşması ve eğitim-öğretim işlerinin yaygınlaştırılması için harf inkılabı gerçekleştirilmiştir.	0.69
37. Milli hâkimiyet esastır.	0.55
38. Takvim, saat, ağırlık ve uzunluk ölçüleri ile ilgili inkılablar Türkiye Cumhuriyetinin çağdaş dünya ülkelerine uyum sağlaması amacı ile hazırlanmıştır.	0.56
39. Saltanat idaresini cumhuriyete tercih ederim*.	0.56
40. Atatürk İnkılabları Türk milletinin karakterine uygun olarak hazırlanmıştır.	0.78

KMO: 0,76, Bartlett testi: 4934,019, Cronbach Alpha: 0,96

*:Olumsuz Tutum Cümleleri

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Atatürk İlke ve İnkılabları öğrencilere kazandırılması amaçlanan; Türkiye Cumhuriyetinin temel unsurları niteliğindedir. Bu bağlamda araştırmada öğrencilerin Atatürk İlke ve İnkılablarına ilişkin tutumlarını ölçmeye yönelik güvenilir ve geçerli bir ölçek geliştirilmeye çalışılmıştır. Analizler sonuçlarına göre ölçeğin KMO değeri 0.76, Bartlett testi 4934,019 ve Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.96 bulunmuştur. Bu sonuçlara göre ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu söylemek mümkündür.

Günümüzde okullarımızda Atatürk İlke ve İnkılablarının öğretiminde ezberci ve kalıcı olmayan bir anlayışın hakim olduğu göz ardı edilemez. Oysa duyuşsal açıdan motivasyonu sağlanmış öğrencilerde başarı düzeyi daha üst basamaklara çekilebilmekte ve öğrenmenin kalıcılığını sağlamak mümkün olabilmektedir. Sonuç olarak bu ölçekle

gençlerin Atatürk İlke ve İnkılaplarına ilişkin tutumlarının belirlenmesi noktasında katkılar getireceği söylenebilir. Araştırmada geliştirilmeye çalışılan “Atatürk İlke ve İnkılaplarına İlişkin Tutum Ölçeği” özellikle lisans ve lisansüstü öğrencilerin Atatürk İlke ve İnkılaplarına ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla kullanılabilir.

KAYNAKLAR

- Akın, İ. F. (1999). *Türk Devrimi Tarihi*, İstanbul: Beta Basım Yayım A.Ş.
- Aslanapa, O. (1997). *İlk İnkılap Tarihi Ders Notları*, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Atatürk, M. K. (1989). *Nutuk*, Ankara: AAM Yayınları.
- Balcı, A. (1995). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Karasar, N. (1995). *Bilimsel Araştırma Yöntemi, Kavramlar, İlkeler*, Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Mumcu, A. (2001). *Türk Devimlerinin Temelleri ve Gelişimi*, İstanbul: İnkılap Kitapevi.
- Safran, M. (2004). “Eğitimbilim Açısından Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Öğretimi” *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi’nde Yöntem Arayışları, Hacettepe Üniversitesi, Ankara 2004: Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayını.*
- Turan, R.(2003). *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Turgut, M. F. ve Baykul, Y. (1992). *Ölçekleme Teknikleri*, Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Titlebaum, P. (2004). Williamson, G., Daprano, C., Baer, J., & Brahler, J. *Annotated history of service-learning*. Dayton, Ohio: University of Dayton.
- Öğülmüş, S. (2006). “Eğitim Fakülteleri ve Toplum Hizmet İşlevi Çalıştayı” Yayına Hazırlayan D. F.Çağlayan., Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 200, Ankara.
- Owen, D. (2000). Service learning and political socialization, *American Political Science Association*, 33(3), p. 638.